תלמוד בבלי · אחרונים · חמדת שלמה

חמדת שלמה על ראש השנה

רבי שלמה זלמן ליפשיץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חמדת שלמה על ראש השנה

רבי שלמה זלמן ליפשיץ

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חמדת-שלמה-על-ראש-השנה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף כו: 4
דף כח: 4

דף כו:

במתני' שופר של ר"ה של יעל פשוט כו' שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות, פרש"י ואע"ג דל"ה אלא לסי' שלוחי עבדים אפ"ה כדר"ה בעי למעבדי' ע"כ, ולכאו' תמוה דהא ר"י דס"ל של ר"ה הוי בכפופין אפ"ה בעי ביובל פשוטין, משום כמה דפשוט דעתי' טפי עדיף ביה"כ א"כ מכש"כ דלרבנן מצינן למימר כן, וגם ברש"י ד"ה כמה דכייף כ' ג"כ לרבנן משום גז"ש צריך פשוטין ביובל, וק' מנ"ל לי' לרש"י דלמא בהא כר"י ס"ל דביה"כ כמה דפשוט טפי עדיף, ונ"ל משום דלישנא דמתני' שוה יובל לר"ה משמע משום דשוה לר"ה מש"ה צריך פשוטין בר"ה ולא דמשום מצד עצמותו בעי פשוטין כס' ר"י ואף דהו"מ למימר משום ברכות נקט האי לישנא, י"ל דהוי הכרח לרש"י דאף פשוטין ל"ה רק משום גז"ש, דהתוס' הקשה לר"י דס"ל דלא מדמין יובל לר"ה לפשוטין, בע"כ דל"ל גז"ש דיובל לר"ה א"כ מנ"ל דבעי שופר בר"ה ואף די"ל דיליף ממדבר מ"מ צריכין למילף מיובל דבעי ג' תרועות יעו"ש, ולכאורה י"ל קושי' התוס' כיון דר"י ס"ל מצד הסברא דביובל צריך פשוטין ובר"ה צריך כפופין, א"כ ליכא למילף להא מילתא גז"ש דכל התקיעות יהי' שוין דהא לא ידעינן אי נילף יובל מר"ה ותרוויי' כפופין או ר"ה מיובל ותרוויי' פשוטין, וא"כ בע"כ כל חדא תוקי' אדוכתי', אבל לשאר מילי שפיר מצינן למילף יובל מר"ה ולא להיפך, אך לפ"ז תיקשי' לר' לוי דס"ל ר"ה בכפופין וילפינן יובל מר"ה אדרבה נילף ר"ה מיובל וצ"ל דס"ל דביובל אין קפידא כלל וע"כ שפיר מצינן למילף יובל מר"ה ולא להיפך וע"כ שפיר מוכרח דרבנן ס"ל דביובל אין קפידא והא דפשוטין משום דילפינן יובל מר"ה דאי הוי ס"ל בהא כר"י הוי קפידא ביובל פשוטין א"כ הוי ר' לוי דלא כרבנן ודלא כר"י דאנהו ס"ל דביובל הוי קפידא לפשוטין ואיהו ע"כ ס"ל דביובל ל"ה קפידא לפשוטין ע"כ הוצרך רש"י לפרש דרבנן נמי ס"ל דביובל דאין קפידא, רק משום דשוה לר"ה מש"ה בעינן פשוטין ואתי' ר' לוי בזה כרבנן כן נראה לפענ"ד נכון:

דף כח:

אמר לו ר"א הרי הוא עובר על בל תגרע א"ל ר"י לדבריך ה"ה עובר על בל תוסיף, ולכאורה קשה מאי ס"ד דר"א להקשות ה"ה עובר על בל תגרע הא לדידי' ג"כ קשה דעובר על בל תוסיף וצ"ל דלא נקרא בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו ממילא דלא נקרא בל תגרע אלא כשהוא בעצמו וע' בתוס', והרמב"ן בס' מלחמת ה' כתב ליישב שיטת הרי"ף דס"ל מצ"כ, וא"כ לעבור ודאי דבעי כוונה, וק' מר"י דאמר ה"ה עובר על ב"ת הא אינו מכוין למצוה בהוספה ותירץ דקדשים שאני כמו דשוחט לשם חולין כשר א"כ מוכח דל"ב

כוונה וע"כ אף לעבור ל"ב כוונה וע"כ עובר על ב"ת והדם דחוי שאינו ראוי ליתן יותר ע"כ אינו נותן רק מתן א' ור"א ס"ל דל"נ ב"ת אלא כשהוא בעצמו דאפי' בזה א"ע על ב"תו וע"כ הדם ראוי וממילא עובר על בל תגרע אם א"נ, ולפענ"ד הי' נראה ליישב השקלי וטרי' שבין ר"א לר"י לפ"מ שישבתי קושי' תוס' בעירובין דף ק' ד"ה מתן ד' שהקשו ליתי עשה דמתן דם ולדחי ל"ת דבל תוסיף וע' ט"א שגמגום מאוד על תירוצם, גם קשה מאי הוצרך ר"א להקשות מבל תגרע לפי סברתו דאין זה ב"תו למה לא יתן ד' מתנות לקיים מצות מ"ד, ונ"ל דבמשנה דף ע"ט ע"ב הקודמת למשנה זו בזבחים אית' הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה רא"א יתן למעלה ורואה אני התחתונית למעלה כאלו הן מים ויחזור ויתן למטה וחכמים אומרים ישפך לאמה ופירש"י דאסור לשנות בדמים התחתונים ליתנם למעלה הואיל ואין מצוותם בכך, ונראה לי דהיינו טעמא דהוי בזיון קדשים ליתנם לשם מים כיון שנותנים במקום שא"מ, ולפ"ז מיושב הקושי' הנ"ל למה לא הקשה ר"א לר"י שיתן מתן ד' כדי לקיים מצות מ"ד דכבר ידע ר"א טעמם של רבנן דאסור לשנות בדם קדשים בשביל תיקון דם אחר כמו במשנה הקודמת, וע"כ הקשה רק לשיטת ר"י ה"ה עובר על ב"תג וא"כ הוי לן למימר ישפך לאמה כמו בניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה אבל מה שנותן מתנה א' מגרע גרע שעובר על בל תגרע, והנה לפ"מ שכ' הרשב"א ליישב קושי' התוס' דתוקעין וחוזרין ותוקעין נימא דהוי ב"ת, ותי' הרשב"א כיון דעושה כן מחמת תיקן חכמים ל"ה בל תוסיף דמצוון אנו בכך לעשות כתקנת חכמים וב"ת ל"ש רק מה שעושה מדעת עצמו, והנה נראה הא דפליגי ר"א וחכמים בניתנים למעלה שנתערבו דרבנן ס"ל דאסור לשנות נראה דהוי כעין בזיון בקדשים ולא אשכחן דיהי' זה אי' דאורייי' דא"כ הוי להגמ' לבאר פלוגתתם במה פליגא, ונראה דהוי רק סרך בזיון קדשים מדרבנן ור"א ל"ח לזה:

הג"ה [ויש להביא ראי' לזה דאל"כ תיקשי למה אם לא נמלך ונתן כשר לימא דהוי דחוי' כדאי' ר"פ כל הזבחים דאמר רבא השתא דאמר רבנן לא ניקרב אי קרב לא מרצה וקשי' הא דניתנן למעלה שנתערבו בניתנין למטה, וע"כ לומר דזה ל"ה רק מעלה והארכתי בזה קצת בחי' בסוגי' דכל הזבחים, ומזה מוכח ג"כ דאין זה ענין לבל תוסיף לענין איסור דאוריית' מה שנותן למעלה כמו לשיטת הרמב"ן בניתנין מתן א' במתן ד' דא"כ הוי דחוי', וצ"ל כיון דהוי שלא במקום דם הניתנין למטה אין ענין לבל תוסיף רק כמ"ש רש"י משום שינוי והוי רק מלתא דרבנן וכמו שכתבתי]: ע"כ הג"ה:

והנה התוס' תירצו קושית רשב"א הנ"ל בד"א ול"ס להו תי' הרשב"א ולפ"ז י"ל דר"א ור"י בהא פליגי דר"א הקשה מבל תגרע לשיטת ר"י דנהי דאין ליתן מתן ד' משום דאסור

לשנות בדם קדשים מדרבנן ועושה כן בשביל הדרבנן מ"מ עכשיו עובר על בל תגרע וכשיטת התו' דהדרבנן ל"מ לבטל איסור בל תוסיף וה"ה לבל תגרע, ולר"י י"ל דס"ל כס' הרשב"א וכיון דמדרבנן אי אפשר ליתן יותר ל"ה בגדר בל תגרע, ולפ"ז א"ש החילוק שבין בל תוסיף לבל תגרע לר"א דבל תוסיף ס"ל לר"א דאין שייך כאן הואיל והוא אינו בעצמו וצריך מדאוריית' לקיים מתן ד' ע"כ לא הוי בגדר בל תוסיף משא"כ בל תגרע שייך שפיר כיון דמדאורייתא יכול ליתן מדם הבכור שתי מתנות משום מצות מתנות של אשם שנתערב ואם אינו נותן יש כאן בל תגרע, ור"י ס"ל דאין כאן ב"ת כיון דמדרבנן אינו רשאי ליתן כס' הרשב"א בשופר:

ולפי"ז י"ל השקלי' וטרי' שבין ר"א לר"י שר"א הקשה לר"י ה"ה עובר על בל תגרע וכמ"ש דעדיף יותר שלא ליתן כלל לשיטת ר"י, והנה ע"ז י"ל ג"כ קושי' התוס' נימא דאתי עשה ודחי ל"ת דבת"ג ואפ"ל דע"כ לא אמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת רק אם עושה העשה בשלימות כגון כלאים בציצית נהי דאי' כלאים נעשה בלבישה מ"מ עי"ז מקיים מצות ציצית בשלימות ואין גרעון למצות ציצית ע"י אי' כלאים משא"כ לענין מצות מתן דם דהמצוה הוא ליתן שתים שהן ד' ואם נותן מתנה א' ל"מ שלא קיים המצוה בשלימות אלא שעובר אפי' על לת"ג ועשה כזו לא אשכחן דדחי ל"ת רק מ"ש ר"י לדבריך ה"ה עובר על בל תוסיף בזה שפיר הוי מצינן למימר דאתי עשה ודחי ל"ת דעשה של מתן ד' מתקיים בשלימות אך יקשה ע"ז די"ל מצות מתן בכור דוחה ללאו דלת"ג אמנם י"ל כיון דהל"ת הוא בדם אחר אינו דוחה ויותר נ' פשוט די"ל כיון דמדאורייתא ודאי יכול לקיים מתן ד' וכמ"ש דהוי רק סרך בזיון קדשים מדרבנן ע"כ לא ניתן לדחות לאו דלא תגרע רק אי נימא דאף במתן ד' צריך לעבור לאו דבל תוסיף רק דנימא דעשה דמתן ד' דוחה לא תעשה דבל תוסיף א"כ כיון דממנ"פ צריך לדחות לא תעשה או בל תוסיף או בל תגרע שפיר הוי מצי למימר הואיל מדרבנן אסור לשנות בדמים וע"כ ינתן במתן א' אף דהוי בל תגרע דעשה דוחה לא תעשה וליכא למימר דאין עשה דוחה הואיל ויכול ליתן מתן ד' הא אף במתן ד' צריך לבא דעשה דוחה ל"ת ע"כ וודאי יש כח ביד חכמים שינתן במתן א' ואי משום בל תגרע י"ל דעשה דוחה ל"ת וע"כ צ"ל דלר"א פשיטא לי' דאין כאן אי' ב"ת הואיל ואינו בעצמו כיון דצריך ליתן ב' מתנות שהן ארבע דהיינו מתן ארבע בשביל אשם ודאי דאין זה בגדר בל תוסיף דמה שצריך לעשות מדאורייתא אינו בגדר בל תוסיף ע"כ הקשה ר"א שפיר ה"ה עובר על בת"ג כיון דיכול ליתן מתן ד' בלי שום דיחוי וע"ז השיב לו ר"י כיון דע"כ צריכת לומר דמה שמחויב לעשות אינו בגדר ב"ת ה"נ י"ל דאינו בבל תגרע כיון דאינו יכול ליתן משום תקנת חכמים שלא ישנה בדמים

וכמ"ש הרשב"א בתקיעת שופר דמה שעושה בשביל תקנת חכמים ל"ה בל תוסיף וכן י"ל לענין בל תגרע ור"א י"ל דס"ל לחלק דדוקא מה שמחויב לעשות מדאורייתא ל"ה בגדר בל תוסיף ולא משום דרבנן ומיושב היטב קושית התוס' בעירובין לידחי עשה ל"ת דבל תוסיף דלר"י טעמא אחרינא היא משום דאסור לשנות בדמים, והנה לשיטת הרשב"א נ' מוכח פי' שכתבתי דלפמ"ש הרמב"ן דטעמא דר"י הוא הואיל ועובר על בל תוסיף ע"כ שוב ממילא אינו בגדר בל תגרע אם אינו נותן וס"ל דר"י ור"א פליגא בהא אי שייך ב"ת או לא דר"י ס"ל אע"ג שאינו בעצמו אפ"ה שייך בל תוסיף ותיקשי מזה לשיטת הרשב"א דאם עושה מה שמחויב לעשות ל"ה בכלל בל תוסיף אבל לפמ"ש א"ש ועיין היטב אך בזה י"ל דר"י ידע האמת הואיל ואינו בעצמו ועושה כן בשביל לקיים מצות מתן ד' ל"ה כלל בגדר ב"תו ול"צ לבא דעשה דוחה ל"ת וידע שר"א ישיב לו האמת ולפי סברתו דאם המניעה מחמת דרבנן מקרי ג"כ שאינו בעצמו וממילא אין כאן בל תגרע רק ר"א ס"ל דהדרבנן ל"מ לבטל אי' בת"ג וכס' התוס' אבל ר"י י"ל שפיר דסובר כס' הרשב"א הנ"ל, ולפ"ז מיושב קושי' התוס' ליתי עשה ולדחי ל"ת דלר"י אסור לשנות בדם קדשים כדמוכח ממשנה הקודמת ודוק:

סליק